

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Részlefizetés engedélyezése a jogerőre emelkedést követően, valamint a végrehajtási eljárás során

Szerző: dr. Lénárd-Komjáthy Kitti Katalin

2016. március 19.

I. Bevezetés

A polgári peres eljárás keretében a bíróság a kötelezettség részletekben történő teljesítését elrendelheti az ítéletben, amennyiben a kötelezett fél kereseti viszonyai indokoltá teszik. A kötelezettnek azonban a polgári per jogerős befejezését követően is számos lehetősége van részletfizetés iránti kérelem benyújtására és nemcsak a végrehajtási eljárás keretein belül.

A végrehajtási eljárás alapját képező határozat jogerőre emelkedését követően az adós részére részletfizetés engedélyezhető a polgári peres eljárásban eljáró bíróság, a nemperes eljárásban eljáró közjegyző, valamint a végrehajtási eljárás során a végrehajtó, valamint a végrehajtást kérő által. Emellett a foganatosító bíróság is engedélyezhet részletfizetést abban az esetben, ha a végrehajtási eljárás alapját a bíróság által kiállított végrehajtási záradék képezi vagy közvetlen bírósági letiltás van érvényben.

II. Részletfizetés engedélyezése a fizetési meghagyás kibocsátását követően

A fizetési meghagyásos eljárás keretében -ellentétben a polgári peres eljárással- csak a fizetési meghagyás kibocsátását követően az ellentmondásra nyitva álló határidőben nyílik lehetőség a kérelem benyújtására a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény (továbbiakban Fmh. tv.) 29. § (1) bekezdése alapján.

Fmh. tv. 29. § (2) A közjegyző a kötelezett részére, indokolt kérelme alapján, kivételesen fizetésre halasztást vagy részletfizetést engedélyezhet, ha ez a felek méltányos érdekeinek mérlegelése alapján vagy a kötelezettség természetére való tekintettel indokoltnak mutatkozik. A közjegyző a kérelem elbírálásánál figyelembe veszi a feleknek az ügy vitelében megnyilvánult jó- vagy rosszhiszeműségét is. Részletekben való teljesítés engedélyezése esetében bármely részlet megfizetésének elmulasztása esetében az egész tartozás esedékessé válik.

(3) A közjegyző a kérelemről történő értesítés kézbesítésével egyidejűleg felhívja a jogosultat, hogy 8 napon belül nyilatkozzék a közjegyzőnek a kérelemben foglaltakra. Ha a jogosult a határidőt elmulasztja, úgy kell tekinteni, hogy a jogosult a kötelezett kérelmének teljesítését nem ellenzi; a kérelem alaposágát ettől függetlenül meg kell vizsgálni.

A fenti jogszabályhely rögzíti, hogy amellett, hogy határidőben kell megérkeznie a kérelemnek, a kötelezettek megfelelően indokolnia is kell azt. A közjegyző azt követően, hogy a jogosult számára az észrevételezési határidő lejárt, megvizsgálja a kérelem alaposágát, melynek során figyelembe veszi a jogosult nyilatkozatát, a feleknek az eljárás során tanúsított jó vagy rosszhiszeműségét, a kötelezettség természetét, valamint azt, hogy a kötelezett a kérelmében hivatkozott-e olyan méltányos érdekre, amely indokolttá teszi a részletfizetést.

Amennyiben a közjegyző engedélyezi a részletfizetést, bármely részlet elmulasztása esetén az egész tartozás esedékessé válik, azaz ezen eljárás keretében további részletfizetés engedélyezésére nincs mód, a jogosult kérheti a közjegyzőtől végrehajtási lap kibocsátását a fennmaradó tartozás vonatkozásában.

III. Részletfizetés engedélyezése a polgári peres eljárásban eljáró bíróság által

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 217. § (3) A bíróság a kötelezettségnek részletekben való teljesítését is elrendelheti. Kivételes esetekben a határozat jogerőre emelkedése után az első fokon eljáró bíróság a részletekben való teljesítést, illetőleg a részletekben való teljesítés módosítását bármelyik fél erre irányuló indokolt kérelme alapján - az ellenérdekű fél meghallgatása után - végzésben engedélyezheti. A bíróság e végzését tárgyaláson kívül hozza meg, de határozathozatal előtt a másik felet köteles meghallgatni (113. §). Részletekben való teljesítés engedélyezése esetében a bíróság azt is kimondhatja, hogy bármely részlet megfizetésének elmulasztása esetében az egész tartozás esedékessé válik.

Részletfizetés engedélyezésére a polgári perben eljáró bíróságnak lehetősége van mind az ítéletben, mind pedig az ítélet jogerőre emelkedését követően hozott végzésben. Mindkét esetben a kötelezett indokolt kérelmére és akkor rendelheti el, ha a kötelezett fél kereseti viszonyai ezt indokolttá teszik¹. Akárcsak a közjegyző a fizetési meghagyásos eljárásban a bíróság a kérelem alaposágának vizsgálata során figyelembe veszi a felek eljárás során tanúsított jó- és rosszhiszeműségét is. Emellett engedélyezés esetében a bíróság kimondhatja, hogy bármely részlet megfizetésének elmulasztása esetén az egész tartozás esedékessé válik. A gyakorlatban ezen utolsó kitételezt a bíróság szinte minden esetben kimondja az engedélyezés mellett.

¹Kengyel Miklós: Magyar Polgári Eljárásjog, Osiris Kiadó Budapest, 2005, 336. oldal

Az ítélet jogerőre emelkedését követően a bíróság csak az ellenérdekű fél meghallgatását követően dönthet a részletfizetés engedélyezése iránti kérelemről, amelyre tipikusan úgy kerül sor, hogy a bíróság felhívja az ellenérdekű felet, hogy meghatározott határidőn belül nyilatkozzon, hogy hozzájárul-e a részletfizetés engedélyezéséhez. Felhívja továbbá arra is, hogy amennyiben az ellenérdekű fél nem nyilatkozik, a bíróság úgy tekinti, hogy nem ellenzi. A bíróság ezt követően vizsgálja meg érdemben a kötelezett kérelmét.

Részletfizetés engedélyezését követően lehetőség van arra is, hogy bármely fél, így akár a jogosult fél indokolt kérelmére a bíróság módosítsa a részletfizetés feltételeit, szintén az ellenérdekű fél meghallgatása után.

Mind az engedélyezés, mind a módosítás tárgyában a bíróság indokolt és fellebbezhető végzést hoz. Csak kivételes esetben engedélyezhet részletfizetést, így elsősorban a kötelezett különös méltánylást érdemlő helyzete esetén nyílik erre lehetőség. Azt viszont nem köti ki a jogszabályi rendelkezés, hogy a kérelem benyújtására a határozat jogerőre emelkedésétől számítva mennyi időn belül van lehetőség, így gyakorlatilag az elévülésig, akár már a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt is kérelmezhető.

Mint a fentiekből kitűnik, jogerő után részletfizetést csupán az a bíróság engedélyezhet, amely az elsőfokú ítéletet hozta (végrehajtást elrendelő bíróság), így az a bíróság, amelynek az illetékességi területén eljáró végrehajtó előtt a végrehajtási eljárás folyik (végrehajtást foganatosító bíróság) érdemben nem vizsgálhatja a kérelmet. A foganatosító bíróság elé benyújtott részletfizetés iránti kérelmet a bíróság áttételt elrendelő végzéssel megküldi az elrendelő bíróságnak. A bírósági gyakorlatban azonban arra is van példa, hogy a foganatosító bíróság nem teszi át a kérelmet, hanem megküldi az ügyben eljáró végrehajtónak.

IV. Részletfizetés engedélyezése a végrehajtási eljárás során eljáró végrehajtó által

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: Vht.) 52/A. § (1) A végrehajtó a természetes személy adós kérelmére - az adótartozás és az adók módjára behajtandó köztartozás kivételével - megállapíthatja a pénztartozás részletekben történő teljesítésének feltételeit, ha az adós vagyontárgyainak felkutatása és lefoglalása iránt intézkedett, és az adós a végrehajtandó követelés egy

részét már megfizette. A végrehajtó a végrehajtás alá vonható vagyontárggyal nem rendelkező adóst is tájékoztatja a részletfizetés lehetőségéről és feltételeiről.

A Vht. fenti rendelkezése nyújt lehetőséget a végrehajtónak a részletfizetés engedélyezésére, azonban lényegesen szűkebb körben, mint a Pp. vagy az Fmh. tv. Az említett jogszabályokhoz hasonlóan csak a kötelezett, azaz az adós indokolt kérelmére engedélyezheti, de csak természetes személy részére² és csak akkor, ha intézkedett az adós vagyontárgyainak felkutatása iránt és ami még lényegesebb feltétel, az adós a követelés egy részét már megfizette. Az adós teljesítési hajlandóságának jogszabályba foglalásával valóban csak az az adós részesül a részletfizetés kedvezményében, aki előreláthatólag képes a részletek teljesítésére. Mivel a végrehajtási eljárás a Vht. 52. § f) pontja alapján szünetel, ha az adós részére részletfizetést engedélyeztek, az előbbi feltétel biztosítja, hogy a végrehajtási eljárás szükségtelenül ne húzódhasson el, ha az adósnak nincs teljesítő képessége, illetve a rosszhiszemű, a végrehajtási eljárás alól magát kivonni szándékozó adós ne részesülhessen a fizetési kedvezményben és így ne húzhassa el szükségtelenül a végrehajtási eljárást.

Amennyiben a végrehajtó megállapítja, hogy a fenti feltételek fennállnak és az adós körülményei alapján úgy ítéli meg, hogy a részletekben történő teljesítés a tartozás mielőbbi és biztosabb kiegyenlítését szolgálja, jegyzőkönyvben engedélyezi az adós részére a részletfizetést. Ezt követően kézbesíti az adósnak és a végrehajtást kérőnek a jegyzőkönyvet, amelyben tájékoztatja a végrehajtást kérőt, hogy a kézbesítéstől számítva 15 napon belül értesítheti a végrehajtót arról, hogy nem ért egyet a részletfizetés tartalmával.

Amennyiben a végrehajtást kérő nem ért egyet a részletfizetéssel, az Vht. 52/A.§ (5) bekezdésében meghatározott esetekben a végrehajtó az abban foglaltak szerint módosítja a részletfizetés feltételeit, egyéb esetekben pedig mint végrehajtási kifogást a végrehajtás irataival együtt beterjeszti a végrehajtást foganatosító bíróságnak. A végrehajtást foganatosító bíróság a Vht. 52/A. § (8) bekezdése alapján ha helyt ad a kifogásnak, a végrehajtó intézkedését módosíthatja és megállapíthatja a részletfizetés feltételeit vagy azt, hogy a részletfizetés nem áll fenn. Fentiek alapján bár a végrehajtó mérlegelési jogkörébe tartozik a részletfizetés engedélyezése és feltételeinek meghatározása a jogszabály adta keretek között, a bíróságnak lehetősége van arra, hogy ne csupán a végrehajtó eljárásának jogszerűségét vizsgálja, hanem a

²Nem természetes személyek részére csak a Pp. 217.§ (3) bekezdése alapján van helye részletfizetés engedélyezésének.

mérlegelési jogkörében hozott intézkedését is felülvizsgálhatja, módosíthatja akkor is, ha az megfelelt a jogszabályoknak.

A végrehajtó köteles visszavonni a részletfizetés megállapítását a végrehajtást kérő érdekében, ha a végrehajtást kérő nem ért egyet a tartásdíjra, munkabérre vagy vele egy tekintet alá eső követelésre engedélyezett részletfizetéssel, vagy ha a magánszemély végrehajtást kérő úgy nyilatkozik, hogy létfenntartását veszélyezteti a részletfizetés, a gazdálkodó szervezet végrehajtást kérő ellen pedig csőd-, felszámolási vagy végrehajtási eljárás van folyamatban³. Ezen esetekben az adós részére engedélyezett részletfizetés olyan aránytalan sérelemmel jár a végrehajtást kérőre nézve annak körülményeire tekintettel, hogy a végrehajtó mérlegelés nélkül köteles visszavonni az intézkedését.

A végrehajtó, ha nem köteles visszavonni a részletfizetés megállapítását, módosítja a részletfizetés feltételeit a végrehajtást kérő nyilatkozatának megfelelően akként, hogy jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet végrehajtást kérő esetében a részletfizetést legfeljebb 1 évre, természetes személy esetében pedig legfeljebb 6 hónapra állapítja meg, vagy a részletfizetés megállapítását további, a követelés összegével arányban álló részteljesítéshez kötheti⁴. Bár alap esetben jogszabály nem írja elő, hogy a végrehajtó milyen időszakra és összegben engedélyezheti a részletfizetést, ha a végrehajtást kérő sérelmezi, akkor köteles a fentiek szerint módosítani. Fentiekből következik, hogy a végrehajtást kérő nyilatkozata hiányában bármilyen időtartamú és összegű részletfizetést engedélyezhet a végrehajtó, ha a Vht. 52/A. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek megfelel.

Amennyiben az adós ellen több végrehajtási eljárás van folyamatban, a részletfizetés feltételeit valamennyi végrehajtási eljárásban vizsgálni kell, és valamennyi követelésre és végrehajtást kérő nyilatkozatára figyelemmel lehet engedélyezni.

2013. július 21. napjától hatályos a Vht. 52/B. §-a, amely alapvetően azt hivatott szolgálni, hogy 500.000,- forint, illetve 1 millió forint alatti követelés behajtása iránti végrehajtási eljárás csak végső esetben vezessen az adós lakóingatlanának árverezéséhez. Eszerint a végrehajtó -mérlegelés nélkül- részletfizetést állapít meg az adós részére, ha megtette az intézkedéseket az adós pénzügyi intézménynél kezelt összegeinek, munkabérének, ingóságainak végrehajtás alá vonása iránt, de azok eredményeként a tartozás

³Vht. 52/A. § (5) bekezdés a) pont

⁴Vht. 52/A. § (5) b) és c) pont

teljes összegét nem sikerült behajtani és az 52/A. § alapján még nem került sor korábban részletfizetés engedélyezésére, az adóssal szemben 500 ezer Ft-ot meg nem haladó összegű pénzkövetelés behajtására indult végrehajtás vagy pedig 1 millió Ft-ot meg nem haladó összegű pénzkövetelés behajtására indult végrehajtás, de más követelés biztosítására zálogjog is be van jegyezve az adós lakóingatlanára az ingatlan-nyilvántartásba, és a követelés behajtása érdekében az adós lakóingatlanának árverésére lenne szükség⁵. Az adós érdekét szolgálja továbbá, hogy ebben az esetben nincs szükség a végrehajtást kérő beleegyezésére, nyilatkozatára, továbbá azt is kiköti a jogszabály, hogy a lakóingatlan becsértékének megállapítására és első árverésének kitűzésére csak akkor kerülhet sor, ha az adós a részlet teljesítését elmulasztotta.

A Vht. 54. § f) pontja alapján minden esetben, amikor az adós a végrehajtási eljárás során a részletfizetés kedvezményében részesült, akkor szűnik meg az eljárás szünetelése, azaz lehet a végrehajtást folytatni, ha az adós a részlet teljesítését elmulasztotta.

V. Részletfizetés engedélyezése a végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérő által

A végrehajtási eljárást megelőzően és az eljárás folyamán is lehetőség van arra, hogy a végrehajtást kérő részletfizetést engedélyezzen az adós részére. Amennyiben erre a végrehajtási eljárás során kerül sor, a végrehajtást kérő köteles haladéktalanul bejelenteni a végrehajtnak, hogy az adóssal részletfizetési megállapodást kötött, valamint a továbbiakban azt is, hogy a követelésből mekkora összeg folyt be⁶.

A végrehajtást kérő bejelentése nyomán a végrehajtó megállapítja, hogy a végrehajtási eljárás szünetel, és csak akkor van helye a folytatásnak, ha a végrehajtást kérő bejelenti a végrehajtnak, hogy az adós a részlet teljesítését elmulasztotta, ezért kéri a folytatást. Amennyiben a végrehajtás folytatódik, a végrehajtást kérő tájékoztatja a végrehajtót, hogy a követelés mennyiben nyert kielégítést.

VI. Részletfizetés engedélyezése a bíróság által kiállított végrehajtási záradék alapján folyamatban lévő végrehajtási eljárás során a bíróság által

Amennyiben az adós lakóhelye, illetve székhelye szerinti járásbíróság végrehajtási záradékkal látja el a

⁵Vht. 52/B. § (1)

⁶A Vht. 40. § (2) bekezdése alapján a végrehajtást kérő felelős a bejelentés elmulasztásából eredő költségért és kárért, valamint a 34. § (5) bekezdésében említett összegek meg nem fizetéséért.

Vht. 22.§ és 23.§-ban felsorolt okiratokat, nem válik el egymástól a végrehajtást elrendelő és foganatosító bíróság.

A bírósági gyakorlat nem egységes abban, hogy fenti esetben a bíróság engedélyezhet-e részletfizetést. Van példa arra, hogy mivel nem jogerős bírósági határozat képezi az alapját a záradéknak, a Pp. 217. §-a nem alkalmazható, így részletfizetés engedélyezésére sem nyílik lehetőség. Ebben az esetben a végrehajtási eljárás során csak a végrehajtó engedélyezheti a részletekben történő teljesítést. Egyes bíróságokon azonban nem így értelmezik a jogszabályt, és mint foganatosító bíróság is megadják az adós részére ezt a fizetési kedvezményt.

Mivel a végrehajtást végrehajtó foganatosítja, így részletfizetés engedélyezésére mindkét gyakorlat mellett jogosult az általános szabályok szerint.

VII. Részletfizetés engedélyezése a közvetlen bírósági letiltás alapján folyamatban lévő végrehajtási eljárásban a bíróság által

Az előbbihez hasonlóan szintén speciális eset, amikor a végrehajtási lap kiállítására jogosult bíróság a végrehajtási lap helyett közvetlen bírósági letiltó végzést hoz⁷. Ebben az esetben az eljárásban nem vesz részt végrehajtó, a bíróság közvetlenül az adós munkáltatójának küldi meg a végzést.

Mivel a letiltó végzés kiállítására az első fokon eljáró bíróság jogosult, az elrendelő és foganatosító bíróság nem válik el egymástól. Tekintettel arra, hogy végrehajtó az eljárásban nem működik közre, részletfizetés engedélyezésére sem jogosult. Így a fentiek értelmében a közvetlen letiltó végzés alapján kizárólag az első fokon eljáró bíróság a Pp. 217. § (3) bekezdése szerint engedélyezhet részletfizetést a kötelezett részére.

IV. Összegzés

Több jogszabály, többféle eljárás keretében foglalkozik a részletfizetés engedélyezésének lehetőségével, azonban alapvető szabályait tekintve igen hasonlóak. Általánosságban elmondható, hogy a kötelezett

⁷Vht. 24.§-27.§

ezen igényérvényesítési joga nincs határidőhöz kötve, csupán a fizetési meghagyásos eljárás esetében találkozhatunk szigorú határidővel. Emellett közös vonás az eljárásokban az is, hogy hasonló szempontoknak, feltételeknek kell megfelelni ahhoz, hogy az adós megkapja ezt a fizetési kedvezményt. Továbbá minden jogszabály jogkövetkezményt fűz ahhoz, hogy ha az adós nem teljesít egy részletet, ennek eredményeként vagy az egész tartozás egy összegben esedékessé válik, vagy a végrehajtás folytatásának van helye.

Az adós szemszögéből vizsgálva, kevesebb feltételnek kell megfelelnie, valamint kevésbé szűk keretek közé szorított a részletfizetés lehetősége, ha az első fokon eljáró bíróságnál, a fizetési meghagyást kibocsátó közjegyzőnél vagy a végrehajtást kérőnél kérelmezi, mint a végrehajtónál, tekintettel arra, hogy a végrehajtási eljárás során a végrehajtó által engedélyezett részletfizetést a végrehajtást kérő nyilatkozata alapján az adósra kevésbé kedvező feltételekkel bíróság részletfizetésre kell módosítania mérlegelésre tekintet nélkül.

Problémaként merülhet fel, hogy egy polgári perben hozott jogerős ítélet alapján részletfizetés engedélyezése iránti kérelem benyújtható akár egyidejűleg is az elsőfokú ítéletet hozó bíróságnál, a végrehajtási eljárás során eljáró végrehajtónál vagy a végrehajtást kérőnél, hiszen a taglalt jogszabályok nem szabtak határidőt a kérelem benyújtására. Természetesen mind a bíróságnak, mind a végrehajtást kérőnek kötelezettsége haladéktalanul tájékoztatni a végrehajtót a részletfizetés engedélyezéséről, azonban a gyakorlatban gyakran előfordul, hogy ha az adós nem jelzi a végrehajtó felé akkor, csak jóval később, esetleg több végrehajtási cselekmény foganatosítását követően szerez róla tudomást a végrehajtó, miközben már régen a végrehajtás szünetelésének lenne helye.

Szintén probléma a bíróságok és végrehajtók szerteágazó gyakorlata, amely megnyilvánul a fentebb részletezett végrehajtási záradék esetében is. Álláspontom szerint amennyiben egyértelműen meghatározásra kerülne a végrehajtást elrendelő és foganatosító bíróság feladata, illetve jogköre a részletfizetés tekintetében, megoldható lenne ez a dilemma.

Felhasznált irodalom:

Kengyel Miklós: Magyar Polgári Eljárásjog, Osiris Kiadó Budapest, 2005

NAGYKOMMENTÁR a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez

[https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/99178/file_up_GyekiczkyT-](https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/99178/file_up_GyekiczkyT-BirosagiVegrehajtas.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

BirosagiVegrehajtas.pdf?sequence=1&isAllowed=y (2016. március 19.-i állapot)

Felhasznált jogforrások:

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény

A fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény